

Achat Mirzagitov (SSSR)

Každý opravdu velký umělec patří svému národu, svému lidu, ale zároveň patří také duchovní kultuře všech národů, celému světu. Ale naše účastenství na konferenci se jménem Jaroslava Haška je zvláštní a posvátné. Vděčná paměť lidí v naší zemi už 60 let pečlivě ochraňuje všechno, co je s ním spojeno. Jeho jménem jsou nazvány ulice, o něm se mluví v muzeích a na památných místech, o něm se píší knihy, tvoří se divadelní hry, skládají se písně. O této zvláštní účasti svědčí oslavy, které nedávno proběhly u nás v Sovětském svazu a které daleko přesahují rámec literárních zvyklostí. Změnily se ve svátek kultury československých a sovětských národů a manifestovaly jejich všelé bratrské přátelství a nerozbornou třídní jednotu.

Pro nás, sovětské lidi, není Jaroslav Hašek jenom geniální spisovatel, který pozvedl českou literaturu na stupeň světové slávy, ale je to i bojovník, který vložil svůj velký podíl do sociální přeměny světa.

Jaroslav Hašek, komisař Rudé armády, velký stranický činitel, skvělý žurnalista a řečník. Jestliže bychom měli vypočítat všechny povinnosti a práci tohoto neúnavného člověka, museli bychom říci, že pouze za jeden jediný rok, rok 1919, by tato činnost obsáhla výkon tuctu pracovníků. Je to poučné pro mladou generaci, máme-li na mysli její službu vlasti a veřejným zájmům.

Jaroslav Hašek v době aktivního působení v 5. armádě východní fronty sehrál rovněž velkou roli při organizování komunistů z jiných zemí. Dne 12. ledna 1919 se v Ufě konala

organizační schůze bývalých vojenských zajatců, které bylo přítomno - jak tehdy uveřejnily noviny Naš puť (z 15. ledna 1919) - 350 lidí. Byli zde čeští, slovenští, maďarští, polští, rakouští a rumunští zástupci. Z iniciativy Jaroslava Haška bylo rozhodnuto vytvořit Zahraniční komunistickou stranu (bolševiků). Téhož dne byl poslán telegram Vladimíru Iljiči Leninovi, v němž se psalo o vzniku nové stranické organizace v Ufě. Hašek byl zvolen tajemníkem této organizace, jejímž hlavním úkolem bylo získání válečných zajatců do řad Rudé armády.

To byla jedna z epizod jeho mnohostranné činnosti, kterou vyvíjel v Moskvě, Bugulmě, Ufě, Čeljabinsku a Omsku. Léta, která ztrávil Jaroslav Hašek v Rusku, zejména roky po Velkém říjnu, byla velice plodná. Žil revolucí a věřil v revoluci. Podivuhodně vznosný tón všech jeho publikací v tomto období svědčí o hloubce jeho revolučního optimismu.

V těchto letech srovnával Hašek pero s bodákem, tzn. spojoval praktickou revoluční činnost s literární a žurnalistickou. Jeho fejetony, články, reportáže této doby tvoří ucelenou a jasnou stránku jeho tvůrčí biografie. Ale vrchol jeho tvorby představuje román Osudy dobrého vojáka Švejka. Je to vrchol politické satiry, je to nejskvělejší protiválečná epopej 20. století.

Význam Haškova románu v naší neklidné době, kdy válečnické kruhy ve Spojených státech amerických vedou svět k jaderné katastrofě, mnohonásobně vzrůstá. Je to skutečně veliká kniha, naplněná nenávistí a hněvem vůči nesmyslné válce, kniha, jež homérickým smíchem potírá lidskou tupost a válečnou mašinerii.

Kýmsi - a byl to skutečně talentovaný člověk - bylo řečeno: Hašek stvořil Švejka a Švejk učinil nesmrtelným Haška.

I když počátek vzniku románu připadá na léta před první světovou válkou, jeho další vývoj a formování Švejka nelze si představit bez těch světových událostí, které vyústily v konečném výsledku ve vítězství Velké říjnové socialistické revoluce.

Velká říjnová socialistická revoluce neobyčejně silně zapůsobila na světový literární proces. Nejenže vyvolala v život celou plejádu revolučních básníků a prozaiků ve všech koutech naší planety, ale převrátila vnitřní svět mnoha zralých a všeobecně uznávaných mistrů literatury dvacátého století, jako jsou Romain Rolland, Bernard Shaw, Theodor Dreiser, Thomas Mann aj., a získala je na stranu revolučního humanismu a aktivního působení literatury.

Jedním ze zahraničních spisovatelů, jehož ideově-estetická přeměna započala ještě během revolučních událostí v naší zemi, jehož tvůrčí metoda se přetavovala ve výhni Října, byl Jaroslav Hašek. Pod vlivem své bezprostřední účasti v boji za konečné vítězství naší revoluce přispěl Hašek k nové koncepci osobnosti, k novému výkladu vzájemných vztahů mezi člověkem a vnějším světem; od zobrazení hrdiny zdeptaného okolnostmi a podřízeného jim, dospěl k hrdinovi směřujícímu k přeměně reality. Tím byla podmíněna úloha Haška v historii československé literatury, jakožto jednoho ze zakladatelů socialistického realismu.

Jaroslav Hašek mnoho pracoval, ale málo žil. Pravděpodobně prožil těžké dny po návratu do vlasti. Ale jeho předtucha

o neutuchající spisovatelské slávě se splnila. A splnila se především proto, že se uskutečnila jeho touha po novém a šťastném životě československého lidu.

Stoleté výročí narození Jaroslava Haška - to je oslava velkého, opravdového talentu; je potvrzením toho, že Jaroslav Hašek patří do řady těch vynikajících osobností, které vytvářejí hrdost a krásu lidské kultury na naší planetě.